

Kappen van naaldbos is een kleine ecologische ramp

Omvorming naar natuurlijker bos, het streven naar inheemse soorten, tegengaan van verdroging; er zijn tal van redenen waarom naaldbos – soms op grote schaal – moet verdwijnen. Maar gooien we hiermee niet het kind met het badwater weg? Wat zijn de gevolgen voor de ecologie van het bos?

— Koen Moons (redactie)

Rob Chrispijn, Nederlandse Mycologische Vereniging

“Veel paddenstoelen aan fijnspar gebonden”

> “In sommige gevallen is het zeker een ecologische ramp. In het natuurbeleid wordt er vanuit gegaan dat naaldbossen geen natuurwaarde hebben. Maar voor paddenstoelen zijn naaldbossen heel belangrijk. Met name dennenbos, al is juist daar door stikstofneerslag vaak een sterke vergrassing opgetreden waardoor de mycoflora er erg verarmd is. In sparrenbossen is dat minder het geval, omdat door de sterke schaduwwerking grassen weinig kans krijgen. Daarom kunnen donkere sparrenbossen wel heel soortenrijk zijn. We hebben niet voor niks twee jaar geleden een brochure uitgegeven waar de waarde van sparrenbossen voor paddenstoelen uitgebreid aan bod komt. Gelukkig wordt er langzaam wel naar ons geluisterd. Afgelopen najaar heeft de Paddenstoelen Werkgroep Drenthe in overleg met Staatsbosbeheer een groot aantal fijnsparbossen bezocht, omdat juist die in rap tempo dreigen te verdwijnen. Die inventarisatie liet zien dat er veel waardevolle sparrenbossen zijn. We hebben zelfs enkele soorten ontdekt die nieuw zijn voor Nederland. Deze zijn gebonden aan fijnspar. Staatsbosbeheer is gelukkig bereid om waar mogelijk mycologisch waardevolle fijnsparbossen te behouden. Maar niet alleen voor paddenstoelen is naaldbos belangrijk, ook voor bijvoorbeeld vogels. Veel vogels vind je juist op de overgang van loof- naar naaldbos. En ik hoor ook wel boswachters die moeite hebben met de groot-schalige omvorming, bijvoorbeeld omdat in fijnsparbos soms veel eekhoorns zitten. Dus ik ben groot voorstander van het behoud van in elk geval een deel van het naaldbos. Die afwisseling is landschappelijk waardevol en het blijkt dat naaldbossen ook nog eens belangrijke natuurwaarden hebben.”<

Ronald Sinke, Staatsbosbeheer Noord-Nederland

“We kijken verder dan het bos alleen”

> “In Noord-Nederland werken we aan grote, samenhangende gebieden zoals Drents-Friese Wold en Dwingelderveld. We streven daar naar een goede ecologische en hydrologische samenhang van natuurgebieden. Met als uiteindelijk doel een positief resultaat voor de totale biodiversiteit van een groter geheel. Dus in die zin ben ik het niet eens met de stelling. Biodiversiteit van het bos op die plek gaat misschien verloren, maar we kijken verder dan alleen het bos. Er komt andere biodiversiteit voor terug, van een ander natuurtype. Natuurlijk kijken we wel naar wat er op dat moment aan waarden in het bos zit. Als er bijvoorbeeld een dassenburcht zit of nestgelegenheid van een specifieke soort, kijken we welke alternatieven er in de omgeving aanwezig zijn en welke maatregelen we moeten nemen. Soms moeten we lastige keuzes maken. Een voorbeeld daarvan is de aanwezigheid van bijzondere paddenstoelen in een donker sparrenbos. We houden daar rekening mee door niet alle sparrenbos weg te halen of door elders in de regio compensatie te zoeken. Hierdoor krijg je variatie en biodiversiteit. We kijken altijd naar het grote geheel. Een ander voorbeeld is het spontaan verjongen van de lariks bij ons in het noorden. Hierbij loopt het naaldbos als het ware een aangrenzend natuurgebied binnen. Dan moet je toch ingrijpen, juist voor de biodiversiteit.”<

Han van Dobben,
Alterra

“Naaldhout kappen is juist een zegen”

> “Het kappen van naaldhout is ecologisch gezien geen ramp, maar juist een zegen wanneer het met mate en op zorgvuldig gekozen locaties gebeurt. Als voorbeeld: ongeveer de helft van het grootste Natura-2000 gebied van Nederland, de Veluwe, bestaat uit voor Natura 2000 niet-kwalificerende naaldbossen. Deels kunnen deze nog wel natuurwaarden herbergen in mossen, korstmossen en paddenstoelen, of de potentie hebben door te ontwikkelen tot wel kwalificerende loofbossen, maar vaak zijn het eenvoudige en soortenarme begroeiingen. Tegelijkertijd beslaat wel-kwalificerende lage vegetatie (zoals zandverstuiving, kraaiheide, droge heide) slechts 15% van het oppervlak en kwalificerende bosvegetatie (zoals jeneverbesstruwelen en oude eikenbossen) 5%. Veel van deze typen hebben een uitbreidingsdoelstelling en momenteel een slechte of matige staat van instandhouding. Omvorming van naaldbos naar deze typen biedt dus een kans om Natura 2000-doelstellingen te realiseren zonder pijnlijke of dure maatregelen! Vooral omvorming van naaldbos naar droge heide of stuifzand biedt kansen. Voor droge heide is de uitbreidingsdoelstelling ca. 1300 ha, en stel dat stuifzand met een vergelijkbare oppervlakte wordt uitgebreid, dan leidt dat tot een verlies aan oppervlakte naaldbos van ca. 3000 ha, minder dan 10% van het huidige areaal naaldbos op de Veluwe. Als deze omvorming op goed gekozen locaties gebeurt, kan naaldbos met bijzondere natuurwaarden of naaldbos met een belangrijke recreatieve functie gespaard blijven. En naar verwachting kan dit ongeveer kostendekkend of tegen lage kosten uitgevoerd worden.” <

Bert Denneman,
Vogelbescherming Nederland

“Als je maar zuinig bent op oude bossen”

> “Zo ongelooflijk interessant zijn die naaldbossen niet voor vogels. Dus ik zou het geen ecologische ramp willen noemen. Als er gekapt wordt met het oog op omvorming of als droogtebestrijding, is dat vaak winst voor de totale biodiversiteit van een gebied. Wij kijken dus altijd naar het totale ecologische plaatje. Het zijn met name oude grovedennenbossen op voormalige stuifzanden en heiden die voor vogels waardevol zijn. Maar dan is het vooral de ouderdom die het waardevol maakt. Daar moet je dus wel zuinig op zijn. Maar als een deel verdwijnt en het wordt meer een gemengd bos, dan is dat zeker geen achteruitgang. Naaldbossen op de Veluwe kunnen soms wel interessant zijn voor kleine zangvogels, zoals de zwarte mees. Enkele van die soorten staan onder druk, maar dat heeft meer met andere factoren te maken, zoals vergiftiging. Het is gewenst om daar eerst meer zicht op te krijgen voor je die bossen opruimt, maar in principe geldt ook daar dat het merendeel best mag worden omgevormd. Dat geldt met name voor uitheemse boomsoorten die speciaal voor de houtproductie zijn geplant, zoals Douglas. Die naaldhoutakkers met een relatief korte omlooptijd zijn doorgaans niet echt waardevol. Tenminste, als ik naar de vogels kijk. Mycologen zijn het misschien niet met me eens.” <

foto Hans van den Bos